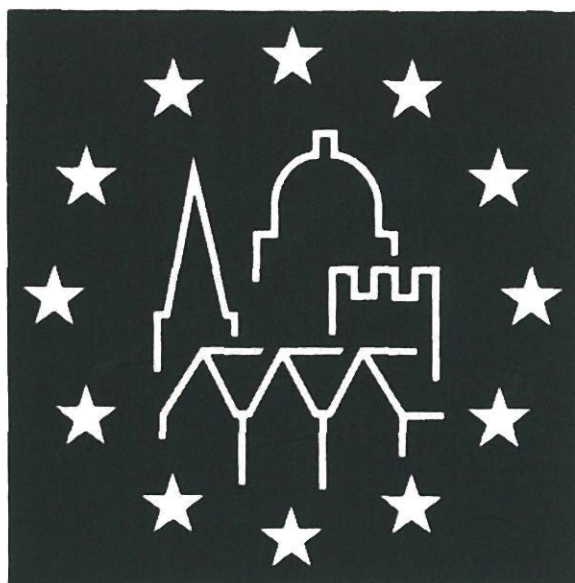

Overgadekvarteret i Odense

Bygningskulturens dage

Lukkede byer - åbne huse

Odense 10-11. september 1994

Om nogle ældre bygninger i Odense bymidte

Odense har i anledning af "bygningens kulturens dage", den 10-11. september 1994 valgt at fokusere på huse i den østlige del af bymidten. Dette valg har flere årsager.

Her findes i et overskueligt område en alsidig og spændende beholdning af markante ældre bygninger - heriblandt Odense Bymuseum. Bydelen har i en periode stået i skyggen af centrum på den anden side af Thomas B. Thriges Gade. Men nu er Odense Kommune og byfornyelsesselskabet Odense midt i arbejdet med at modernisere områdets mest markante karre, den lange trekant mellem Overgade, Nedergade og Frue Kirkestræde. Samtidig har kommunen sammen med Overgadesforeningen taget hul på realistiske overvejelser om forbedring af trafikforholdene i Overgade.

De følgende sider er et uddrag af "Guide til fodture om arkitektur og byudvikling, Odense Centrum 1994" af Finn Grandt-Nielsen - vedr. det nævnte område øst for Thomas B. Thrigesgade.

På side 10-13 beskrives yderligere nogle bygninger i området.

*En * markerer de vigtigste ejendomme. De fleste af dem vil være tilgængelige i forbindelse med bygningskulturens dag - det gælder i hvert tilfælde for gårdspladserne. Husene er i week-enden markeret med et skilt på facaden.*

Odense kan - trods sin størrelse - ikke karakteriseres som nogen markant arkitekturby. Byen rummer ganske vist både ældre og yngre bygninger, gader og pladser, der udmærker sig på landsplan. Men bymidten er i udpræget grad - bortset fra de allerseneeste år - blevet "moderniseret" til fordel for bilismen. Til trods herfor har Odense dog stadig en ret stor beholdning af gamle bygninger og gadestræk, der på en håndgribelig måde demonstrerer bebyggelse og byudvikling helt tilbage fra overgangen mellem vikingetid og middelalder.

Arkæologiske udgravninger øst for Rådhuset har vist, at her har et dusin bygninger afløst hinanden som ramme omkring tilværelsen for byens borgere i 30 generationer. Tæt ved bymidten ligger dog også kvarterer, hvor de stående huse kun er første generation af en bebyggelse, der er fra den tidlige industritid.

lig længere end "normalt". Det drejer sig om institutioner, boliger og erhvervsjendomme, der ofte fra starten har udmærket sig ved en teknisk og kunstnerisk kvalitet. Siden 1918 har fredning desuden spillet en konserverende rolle. I bymuseets område findes siden 1940erne en særlig koncentration af meget gamle huse.

Institutioner og boliger har en lille overvægt i forhold til erhvervsbyggeri. Tungest vejer institutionerne især fra sidste halvdel af 1800-årene. Bolig- og erhvervsbyggeri har derimod tyngdepunkt i første halvdel af dette århundrede. Men funktionerne i enkelte komplekser er ofte blandede - og de varierede fra tid til anden.

Læs mere udførlige beskrivelser i Registranter udgivet af Odense kommune: Albanikvarteret 1977, Overgadekvarteret 1981 og Vestergadekvarteret 1984.

Tegningerne på plancherne viser forholdene ved den ældste brandforsikringsbeskrivelse 1761. Disse billeder er taget fra "Hollbergtidens Odense, en perspektivtegning (af Per Nørbach) og en vejviser fra 1761, Odense 1988.

Den forreste del af Overgade samt Nedergade

Overgade var en del af landevejen fra bælt til bælt. Øst for Rådhuset kan byen som nævnt spores tilbage til midt i 1000-årene. På højde med Sortebrødre Torv og Møntergården var der bebyggelse henved år 1200.

Den inderste del af Overgade - fra Priorgården (Vestergade 1) til Skjolden (Overgade 21) er kendetegnet ved bredere. Dette stykke fungerede i middelalderen som torv - vist nok i begyndelsen som byens hovedtorv - senere suppleret med Fisketorvet og med Flakhaven. Ved Skjolden deler hovedgaden (opr. Algade) sig i Over- og Nedergade. Grundene i disse hovedgader var oprindeligt meget dybe og strakte sig mod syd til åen eller mod nord til byens bæk, der markerede bygrænsen.

Fra Overgade fører et enkelt stræde mod åen (Påskestræde) og andre løber mod nord: Overstræde (opr. Sortebrødre Klosterstræde), Claus Bergs Gade (opr. Mellemstræde) samt Møntestræde.

Bebyggelsen er ikke præget af så hård udnyttelse som ejendommene i Odenses vestlige centrum, men af individuel foretagsomhed og vedligeholdelse.

Omkring Overstræde ligger fornemme, grundmurede ejendomme med bygningsdele fra hhv. 1500 og 1550. I Overgade 18, 19 og 50 (Møntergården) står lidt yngre huse. I Nedergade er der gode eksempler på 1700-årenes bindingsværk og i Overgade 14 ligger et vinhandlerpalæ fra 1844.

1* Overgade 19. Gården er dannet ved sammenlægning af 2 købmandsgårde. Den ældste synlige bebyggelse er fra renæssancetiden - 6 fag bindingsværk fra ca. 1570 i Påskestræde.

Den samlede gård blev 1804 overtaget af det nyligt omstrukturerede Odense Fattigvæsen. H.C. Andersen gik i skole her. Forhuset nærmest ved Nedergade blev rykket tilbage i 1847. Det andet forhus bærer også trods senere butiksindretninger præg af empiretidens modernisering. *Ejendommen er fredet.*

2. Overgade 27. Byejeendom i 3 etager. Opført efter tegninger af Niels Jacobsen 1897.

3. Overgade 31. Byejeendom i 3 etager med gavlkvist. Opført i røde tegl med skifertag efter tegninger af Niels Jacobsen 1899.

4* Overgade 41. To toetages forhuse, oprindeligt af bindingsværk. Det østlige har gennemgående højstolper på bagsiden - et

bygningstræk fra 1500-årene. Forhuset mod vest og det dermed sammenbyggede sidehus med svalegang er fra en modernisering af ejendommen midt i 1700-årene, hvor ejeren var købmand Erik Poulsen. *De tre bygninger er fredet.* Gennemgang til *Kramboden.*

5. Overgade 43. Byejeendom i 4 etager, opført i nyrenæssancestil efter tegninger af Niels P. Jensen 1903.

6* Overgade 14. Ejendommens forhus på 19 grundmurede fag i 3 etager er opført for vinhandler Niels Jensen 1844. I de 2 bagvedliggende gårde findes bindingsværk fra samme tid (det vestlige sidehus) og fra 1760erne. I dag ejes bygningerne af A/S Hagen & Sørensens grafiske virksomhed.

7* Overgade 18. Forhus i 2 etager af bindingsværk. Tagformen kunne tyde på, at bygningen er et stærkt ombygget gavlhus fra renæssancetiden. Tagkvisten er fra 1874, bygget samtidig med at facaden blev omsat i grundmur.

I gården findes mod vest en tilbygget sidelænge på 9 fag fra ca. 1600. Overgangsfoden mellem de to etager samt skrå- og løsholter er udskåret med humleranker, halvrossetter og jagtscener med træer, fugle og flygtende vildt. Den østlige sidelænge fra 1843 er

forhøjet til 2 etager 1881. *Ejendommen er fredet.*

8. Overgade 22. Byejeendom i 3 etager. Opført i røde sten efter tegninger af Niels Jacobsen 1896.

9* Overgade 24-26, Pags gård. De to ejendomme har haft en meget omskiftelig historie. I begge forhuse indgår betydelige rester af et stenhus med hvælvede kældre fra o. 1500. Der er især bevaret middelalderligt murværk i bagsiden og i gavlen til strædet - på første sal.

Ved hjælp af skattelister og adkomstdokumenter fra 1500-årene kan det sandsynliggøres, at billedhuggeren Claus Berg har haft den samlede ejendom til leje i begyndelsen af 1500-årene.

I en lang periode fandtes dog to ejendomme. Den vestre ejedes af den kendte tømmermester Truels Nielsen Lund midt i 1700-årene. I 1790'erne blev gårdene samlet af købmand Johannes Bang og dele af de eksisterende magasinbygninger mod strædet og Bangs Boder blev opført. Magasinerne omkring den bageste gård er dog først fra 1846-48. Gården er opkaldt efter købmand Pagh, der levede omkring 1900. *Ejendommen er fredet.*

10* Overgade 28-30. Ejendommen, der tidligst nævnes 1433, tilhørte i lang tid familien

Mule. Forhuset mod Overgade består af et oprindeligt 2 etages grundmuret gavlhus fra o. 1550 langs med strædet og et jævnaldrende hus mod gaden. Den bageste sidebygning mod Overstræde er fra midten af 1700-årene.

Det andet forhus, Overgade 30, er sandsynligvis også fra den tidlige renæssancetid. På bagsiden er bevaret højstolper. Men denne bygning blev forhøjet med en etage 1836 og forsiden blev pudset.

Hele ejendommen er for nylig restaureret af arkitekt Frede Nielsen. Den er domicil for Byfornylselskabet Odense. *Ejendommen er fredet.*

11. Overgade 32. Forhus i 2 etager af bindingsværk fra 1700-årenes første halvdel; hårdt restaureret 1955.

12* Nedergade 7. Forhuset i 3 etager af bindingsværk fik sit nuværende udseende umiddelbart inden 1847. Det vestre sidehus er opført til vognport, materialhus og værksted 1855 og tværhuset til brændsel og lagerrum 1896.

13* Kramboden, Nedergade 24. Forhus i 2 etager af bindingsværk fra renæssancetiden. Siden 1846 har det hørt til ejendommen Overgade 41; i begyndelsen som pakhuslejlighed. Det tilhørende side-

hus blev udvidet til 12 fag til pakhus, stald og vognremise. I 28 år har huset rummet en "nostalgisk butik" - Kramboden, drevet af guldsmed Knud Hage Hansen. *Ejendommen er fredet.*

14. Nedergade 34. Forhus i 2 etager af bindingsværk. Den forrige ejendom var ødelagt efter svenskekrigene. Den nuværende er genopført til boligformål henved år 1700. I standsat af Krambodens indehaver.

15* Lahns Stiftelse, Nedergade 36. Forhus i 2 etager med kælder af grundmur. Opført efter tegninger af J.H.T. Hanck 1804 som stiftelse. En klassicistisk bygning med fremhævet midterparti med port. Soklen er tjæret, murene af gule håndstrøgne tegl med pudse, hvidkalkede blændinger til markering af etagedelingen. Johan Mathias Lahn, der levede 1732-1802, var oprindeligt en soldat fra Hamburg, der arvede ejendommen og tjente sig rig som handskemagermester - og stiftede et legat til fordel for hjælpeløse børn. *Ejendommen er fredet.*

Albani Torvs østside

Torvet opstod efter reformationen på den nedlagte Skt. Albani kirkegård - som en udvidelse af bymidtens torvearealer. Allerede i middelalderen var denne plads i nogen grad omkranset af bebyggelse - bl.a. den gamle bispegård. Bekvem adgang til Torvet blev skaffet ved nedrivning af en ejendom i Overgade. På den måde opstod Torvestræde - i dag udvidet til Torvegade. Det oprindeligt ret beskedne gadegennembrud blev 1858 forbundet med Albanigade. Lidt senere blev der via Skt. Knuds Plads skabt en bred forbindelse mellem Albani Torv, Flakhaven og Klingenberg - o. 1900 et af landets mest markante torveområder. Men i 1955 blev handelen flyttet til Sortebrødre Torv og trafikken rykkede ind i stedet.

Omkring Albani Torv blev bebyggelsen efterhånden fornyet med fornemme huse. 1728 opførte grev Putbus et bypalæ vest for Jomfruklostret. Den vestlige halvdel er lig med Handelsstandsforeningens bygning. Den østlige afløstes 1935/36 af Securitas hus.

I 1889 afløstes en stor værthusejendom vest for pælæet af et pompøst Industripalæ, der så igen hundrede år senere måtte vige for KDs kontorhus.

I den vestlige del af Torvet blev Skt. Knuds kirke efterhånden helt frilagt. Samtidig fortrængte Rådhuset den private randbebyggelse både langs Torvet og Overgades første del. Nu er karreen blot markeret med træer.

16* Skt. Albani Kirke og Stiftelse, Albani Torv 7 og Adelgade

1-3. På grunden lå senest patronatsgården til Det adelige Jomfrukloster. Her indrettedes katolsk kirkesal i 1869. 1907-08 blev den nye kirke opført efter tegninger af arkitekt A. Schneider fra Oppeln (Opole) i Schlesien. I begyndelsen var opgaven blevet tilbudt den lokale arkitekt Niels P. Jensen, der i forvejen havde opført kirker i byen. Men Schneider blev foretrukket; han skal have tegnet en lang række gotiske kirker i Tyskland.

17* Odense adelige Jomfrukloster, Albani Torv 6. Den grundmurede hovedfløj hørte til en 3 eller 4-fløjet bispegård, der blev opført for Jens Andersen Beldenak af materialer fra en nedrevet provstegård i årene 1504-1508. Bispegårdens grund strakte sig fra nuv. Adelgade til åen. Mod øst lå en eng og mod byen en voldgrav tæt op af en toetages portfløj. Hovedbygningen var i en etage med høj hvælvet kælder.

Gårdsidens vinduer, der kan ses i murfladen, var forholdsvis store, mens nogle få på nord-siden blot havde karakter af skydeskår.

Efter reformationen blev gården kongelig ejendom, og den var en overgang udset til at blive "Odensegård". 1560-61 blev hovedbygningen forlænget i begge ender; vist nok af bygmestrene Peter de Dunker og Fr. Klingebek. Kort efter blev Skt. Hans Kloster dog udset til at huse kongens residens i Odense og bispegården afhændet til private. De middelalderlige sidefløje blev revet ned og hovedbygningen forhøjet med en etage kort efter 1630 for Jørgen Brahe til Hvedholm. I 1716 lod hans sønndatter, Karen Brahe til Østrupgård, gården indrette til et kloster for jomfruer af dansk adel. Der blev opført to sidefløje af bindingsværk, således at ejendommen fremstod som en lille herregård i byen.

Komplekset ejes nu af Odense kommune, det er sat grundigt i stand på tag og fag. Interiørerne er usædvanlig velbevarede. Rumopdelingen stammer fra Jørgen Brahes tid. På væggene sidder lag på lag af rumdekoration i form af paneler, tapeter og malede farvelag. Huset bruges af museumsvesenet som arbejdsrum og magasin. *Klosteret er fredet.*

Odense Bymuseum Overgade 46-52 og Møntestræde

Det byhistoriske museum fik sin nuværende lokalisering på grund af "Møntergården". I 1930'erne gav Odense kommune museet bedre plads, samtidig med at man bevarede og restaurerede den enestående ejendom ved Møntestræde. Museet er senere udvidet med andre ejendomme, der endnu står "på roden" - samt tilflyttede huse, der var truet med udslettelse andetsteds. Kvarterets udseende er herved blevet noget sløret. Især er det gået ud over den ydmyge bebyggelse bag de fornemme huse.

Området var efter al sandsynlighed allerede spredt bebygget fra 1100-årene. Hen mod midten af 1200-årene opstod det ældste tiggermunkekloster for sortebrødre. Det forsvandt helt ved reformationen; kun gravpladsen fortsatte som fattigkirkegård. Rundt om den opstod i tidens løb en række gader med beskedne lejehuse. Først efter 1800 var det udbygget til et sammenhængende kvarter. På selve klostertomten lå Odense Teater i 125 år. Derefter fulgte industri og boliger samt en overgang Fyns Forum, nu afløst af et koncert- og kongrescenter.

18* Falk Gøjes Gård/Møntergården, Overgade 50. For- og sidehus af bindingsværk i 2 etager, rigt udsmykket med rosetter og knægte. Opført som byresidens for godsejer Falk Gøje til Hvidkilde 1646. Rumindretning fra 16-1700-årene er bevaret især i sidehuset. Bygningerne bruges til udstillinger. Restaureret af Mogens Clemmensen 1939. *Gården er fredet.*

19* Ejler Rønnovs Gård, Møntestræde; flyttet fra Nørregade 62. Halvdelen af et forhus på 2 etager, oprindeligt opført 1547 som byejeendom for adelsmanden E. Rønno til Hvidkilde og Fårevejle. Han var den gang lensmand på Næsbyhoved og i Sct. Hans Kloster. På portbjælken læses bl.a. bygmesterens navn: Mads Rab. Huset er to gange restaureret og taget i brug som museum. *Bygningen er fredet.*

20* Jomfru Pernille Lykkes Boder, Møntestræde 4. Enetages bindingsværksbygning med 4 lejligheder. Opført som stiftelse for et par enker og nogle fattige, forældreløse skoleelever for adelsfrøkenen Pernille Lykke 1617. Huset blev bygget i forlængelse af karlekammeret i hendes egen gård, Overgade 50.

To af lejlighederne har vist nok oprindeligt rumindretning, mens

de øvrige (små) er indrettet sidst i 1800-årene. Bygningen fungerede som stiftelse til 1955. *Huset er fredet.*

21* Magasin fra Nyborg, Overgade 48. Flyttet fra hjørnet af Stendamsgade-Blegdammen i Nyborg og opført i museumskomplekset 1955-57. Tværhus af bindingsværk med kælder stueetage, og to loftsetager. Den hørte til en købmandsgård, hvis ejer i 1760-erne var admiral Caspar von Wesel, Peder Tordenskjolds broder. Gården var frem til begyndelsen af 1800-årene bolig for Nyborgs kommandanter, derefter købmandsgård. Forfatteren Morten Korch havde som købmandslærling i en periode sin daglige gang i dette magasin. Bygningen bruges nu som åbent magasin for museumssamlinger.

22. Overgade 52. Beskeden byejeendom i 2 etager med forhus, side- og baghus i bindingsværk fra 1797, med tilhørende plankeværk og retiradebygning. Ejendommen er med til at indramme museumsgaden på en autentisk måde.

23. Overgade 54. Grundmuret forhus i 2 etager. Opført som postkontor for Niels Martin Laussen 1840. Han drev et større gæstgiveri i den nu nedrevne nabojeendom, Hotel Postgården.

24. Østerbyes Gård, Sortebrødre Stræde. Forhus af bindingsværk i 2 etager; flyttet fra Vestergade 74 (nu Brugsens ejendom). Opført som aftægtsbolig for sognepræst i Nørre Lyndelse, Christen Rasmussen 1631. Ombygget for den velhavende skomager Matthias Øhlenschlæger o. 1770; fra hans tid er bevaret rumudstyr. Huset er iøvrigt opkaldt efter den seneste ejer, farver C.C. Østerbye.

25. Skomagerstrædehuset, Sortebrødre Stræde. Genbrugt facade fra et forhus af bindingsværk i 2 etager, udsmykket med rosetter. Flyttet fra Skomagerstræde (Rådhusets østside), hvor det fungerede som sidehus til ejendommen Vestergade 4. Opført for en købmand omkring 1600.

H.C. Andersen-kvarteret
Området blev genstand for en såkaldt bevarende sanering i årene 1970-75, efter at det havde været udsat for en omfattende forslumning. Mange af husene blev derfor næsten helt fornyede, selv om deres ydre form er genskabt. Samtidig blev H.C. Andersen-museet udvidet på bekostning af et stykke af Lotzes Have. Den var dog allerede blevet stærkt forringet ved anlæggelsen af Thriges Gade.

26. H.C. Andersen Kongrescenter med SAS Hotel H.C. Andersen samt Casino Odense, Claus Bergs Gade 7-9. Koncerthuset er tegnet af arkitekterne Peer Hougaard Nielsen, C.J. Nørgaard Pedersen, Lars Møller og Birthe Rørbæk og indviet 1982. Bygningen er udsmykket med kvadratiske marmorbilleder af professor Gunnar Aagaard Andersen.

27* H.C. Andersens Hus, Hans Jensens Stræde 37-45. Enetages hjørnehus af bindingsværk. Efter traditionen eventyrdigteren H.C. Andersens fødehus; indrettet til museum 1905 efter tegninger af Vilh. Petersen. Det lille hus, der oprindeligt bestod af 4 lejeboliger, er opført på en havegrund, sandsynligvis i 1790'erne. Museet er udvidet efter tegninger af Niels Jacobsen 1929 samt af Knud, Erik og Ebbe Lehn Petersen 1974. *Hjørnehuset er fredet.*

**Yderste del af Overgade og
Nedergade
Hans Mules Gade
Ryttergade
Pjentedamsgade samt
Frue Kirkestræde**

Hovedelementet i dette område er Overgade-Sankt Jørgensgade, der siden vikingetiden var lig med den inderste del af landevejen mod Nyborg og senere også Kerteminde. Gaden følger i nogen grad stadig det oprindelige terræn. Inderst blev områdets sognekirke opført på en markant høj omkr. år 1200.

Hvor de to gader mødes lå middelalderens bygrænse med port. Stedet blev yderligere markeret af Pjente Mølle, nu ejendommen Overgade 61-63. Den blev drevet med vand fra byens bæk via en Mølledam - idag et lille torv.

Lidt uden for bygrænsen blev midt i 1200-årene oprettet en karantænestation for spedalske fynboer, Sankt Jørgens Gård. Efter reformationen blev den videreført som nogle fæstegårde under Gråbrødre Hospital. Bygrænsen blev rykket ud ad Skt. Jørgensgade i flere omgange og landbygningerne blev efterhånden blev delt op småhuse. Det samme skete for nogle gårde på sydsiden af gaden; i dag synligt bag nr. 47. Grundene

ind imellem blev efterhånden fyldt ud og bebyggelsen bredte sig langt ud ad landevejen. Det nye forstadskvarter blev kaldt "Sankt Jørgen".

Fra hovedstrøget førte mindre stræder frem til Frue sogns præstegård og til "provstegården", der var Rytterkaserne. Provstegade blev anlagt 1887.

I området nord for den gamle del af Skt. Jørgens forstad blev i 1870'erne bygget en ny kaserne og efterhånden en del nye boliger og andre virksomheder.

Møllebro - i dag Frederiksbro - nævnes første gang 1257. Den hed oprindeligt Møglebro, dvs. Storebro. Herfra gik landevejen mod Svendborg, først ud fra Nødergade og senere også via Frue Kirkestræde. Denne gade blev udbygget midt i 1500-årene. Et par forhuse op mod Overgade bærer stadig lidt præg af at være fra den fornyede bebyggelse.

Uden for Møllebro og -port opstod også en forstad med en del ydmyge boliger. Midt i 1700-årene blev her anlagt et sukkerkøjeri - overfor lå byens blegeplads.

Den gamle træbro blev afløst af landets første bro af jern fra Allerups støberi 1844. Med dette ekceptionelle byggeri blev industritiden indvarslet i byen. Knap 15 år senere blev som nævnt end-

nu en broforbindelse, Albanibro, etableret lige syd for bymidten og en tredje forstadsbebyggelse voksede herefter ud langs en ny landevej, Albanigade - bebygget med institutioner som domhus, fængsel, sygehus og frimurerloge. Samtidig blev området mellem broerne udfyldt med boliger, et større bryggeri samt andre, mindre erhvervsvirksomheder og fra 1870-erne bredte boligområdet sig også mod sydvest.

Den yderste del af Overgade er i dag præget af tre restaurerede forhuse fra senbarokken samt Vor Frue kirke. Hans Mules Gade blev taget i brug 1947.

28. Politigården, Hans Mulesgade 1-3. Opført efter tegninger af Christen Borch 1951-52. Bygningen er mineralpudset med mørk grå granit opdelt med lyse lisener og vinduesindramninger. Det lave tag er beklædt med eternitskifer.

29. Rebslagergården, Overgade 60. Forhus i 2 etager med grundmuret facade inddelt med 10 gennemgående pilastre; bagsiden er af bindingsværk. I følge indskrift på en tavle over porten er huset opført 1764 for rebslagermester Hans Leopold.

Den bagved liggende del af ejendommen blev nedrevet 1942

til fordel for Politigården, mens forhuset blev restaureret 1960-62 af H.H. Engqvist og K. Rønnow for fonden Fyenske Kulturmin- ders Bevaring. Dette selskab var oprettet netop med henblik på at redde denne og den følgende byg- ning. *Bygningen er fredet.*

30. Overgade 64. Forhus af mur- og bindingsværk i 2 etager med en frontespice over 4 fag i midten. Vist oprindeligt bygget 1777 for vognmand Knud Lang- hoff og renoveret for en brænde- vinsbrænder 1847. Huset blev igen næsten fornyet 1965 af H.H. Engqvist og K. Rønnow for den ovennævnte fond. Alle bagbyg- ninger blev nedrevet. *Bygningen er fredet.*

31. Overgade 66. Forhus i 2 etager med en grundmuret facade med pilastre i barokstil. Antagelig opført kort før 1760 for købmand Jørgen Møller. Det er vist nok den holstenske arkitekt G.D. Tschier- ske, der har leveret tegninger til byggeriet. Han arbejdede for fyn- ske herregårde og havde nær for- bindelse med købmansfamilien. Restaureret af H.H. Engqvist og K. Rønnow for Justitsministeriet. På højre side af ejendommen førte et nu nedlagt stræde til Frue sogns præstegård. *Bygningen er fredet.*

32. Missionshuset Bethania, Ryttergade 3A. Forhus med rigt udsmykket gavl i rundbuestil a la Frue kirke. Indgangen fra gaden er fremhævet med en tagformet afslutning. Opført 1882 efter teg- ninger af Jens Vilh. Petersen.

33. Rytterkasernen, Pjente- damsgade 21. Kasernen er opført som afløser for et ældre kom- plex, der lå i den nuværende Provstegade. Anlægget består af en hovedbygning til beboelse og depot i 2 etager med høj kælder langs med Østergade. Facaden er udformet med en midterrisalit med et stort bueparti samt to risa- litter i siderne. Langs Ridehusga- de ligger 2 halbygninger, oprinde- ligt ridehuse, hver med 13 hoved- fag. Midt i komplekset ligger gamle staldbygninger m.v. Kaser- nen blev anlagt 1874-78 til ind- kvartering af 2. dragonregiment; senere fulgte flere udvidelser. Bygherre var Odense kommune og arkitekt C. Lendorf. 1913 solg- tes kasernen til fabrikant Thomas B. Thrige til automobilfabrik. Få år efter solgte han videre til A/S De forenede Automobilfabrikker, der blev særlig kendt for lastbiler af mærket "Triangel". Området vil blive underlagt byfornyelse i de kommende år.

34. Pjentedamsgade 49. Hjørneejendom med forhus udformet som en 2 etages villa i skønvirkestil med sokkel af granitkvadre. Opført af røde håndstrøgne sten for entreprenør H. Hansen efter tegninger af Niels Jacobsen 1912.

35. Vor Frue Kirke er vist nok de mellemste i alder af byens gamle sognekirker; den nævnes dog først o. 1300. Kirken er opført i overvejende senromansk stil af munkesten på en næsten gennemløbende profileret (genanvendt?) granitsokkel. Koret og korsarmene er opført i begyndelsen af 1200-årene. Koret afsluttes af en velproportioneret (restaureret) gavlfudsmykket med brune og grønne riflede formsten. Denne del af bygningen har en vis lighed med Dalum klostres ældste dele. Sakristiet er også senromansk, mens tårnet er fra senmiddelalderen (1467). Kirken blev iøvrigt gennemgribende istandsat 1741 og 1851-52 samt hovedrestaureret ved arkitekterne C. Lendorf og Carl August Møller 1865-67.

36. Syd for kirken ligger et beskædet toetages **stenhus** fra senmiddelalderen. En bygningsindskrift nævner årstallet 1528 og de involverede personer. Huset var oprindeligt sognets **skolehus** og i nyere tid ligkapel.

37. Frue Kirkestræde 14, tidl. Teknisk Skole. 3-fløjet, 3 etages anlæg med hovedbygning mod kirkegården opført som klædefabrik 1876. Virksomheden brændte og blev 1879 ombygget til Teknisk Skole med rummelige og lyse klasseværelser efter tegninger af arkitekt E. Schwanenflügel. Institutionen flyttede 1899 til Munkemose og dette kompleks blev senere indrettet til cykelfabrik.

Det grundmurede forhus med sidehus af bindingsværk er karakterfulde bygninger fra 1848. Nabohuset, nr. 16 på hjørnet af Nedergade, er opført året efter i nogenlunde samme stil af snedkermester Jørgen Haugsted og grosserer W. Petersen. Den førstnævntes søn blev en kendt arkitekt i Odense.

38. Provstegården, Nedergade. Boligbyggeri opført efter tegninger af Jan Fugl og Jes Henneberg for en række pensionskasser.

Et interessant eksempel på et "stafetløb" med lange linier. Navnet er fra en middelalderlig provstegård. Den seneste bebyggelse var et kasermeanlæg fra omkring 1800. Infirmeriet blev stærkt ombygget til en herskabelig grosse-rervilla i 1910. Denne villa blev respekteret og genbrugt ved det seneste byggeri.

Arkitekter og bygmestre

I dette udvalg af arkitekter og bygmestre, der er eller har været virksomme i denne del af Odense, er medtaget alle personer, der har tegnet eller bygget de huse, der er medtaget i guiden. Listen over deres arbejder er suppleret med yderligere adresser, således at det her er muligt at danne sig et mere fyldigt indtryk af deres produktion.

1500-årene

Rab, Mads, -1547-. Tømrermester: 1547 *Ejler Rønnovs gård*, tidligere Nørregade 62, nu Møntestræde.

de Dunker (Donker), Peter, -1558-1564-. Kgl. bygmester i Kolding: 1560-61? *Odense Adelige Jomfrukloster (Odensegård, tilbygning)*, Albani Torv 6.

Klingebeck, Frederik. Kgl. bygmester fra 1560: 1560-61 *Odense Adelige Jomfrukloster (Odensegård, tilbygning)*, Albani Torv 6.

1700-årene

Tschierske Georg Diedrik, ca. 1732-Odense 1782; søn af hofgartner. Arkitekt i Pløn, i København fra 1753, i Pløn 1756-57 og derefter på Fyn, hvor han arbejdede på en række herregårde; bygmester i Odense -1770-: *Overgade 66*, ejendom for købmand Jørgen Sørensen Møller, ant. opført kort før dennes død 1760.

1801-50

Hanck, Johan Henrik Trutzschler, 1776-1840. Cand. theol. 1801, adjunkt, maler og tegnelærer samt stiftsbygningskonduktør for Fyn 1807-32. Han boede 1811-42 i *Overgade 18: 1804 Lahns Stiftelse*, Nedergade 36.

Haugsted, Jørgen, Odense 1804-89, far til H.A.W. Haugsted. Snedkermester i Odense fra 1828. Bolig Nørregade 59: 1847-49 *Frue Kirkestræde 16 s.m. grosserer W. Petersen?*

1851-1900

Møller, Carl August, 1805-Odense 1865. Akademielev 1822-27, arkitekt, tegner og konduktør hos J.H. Koch; konstitueret bygningsinspektør for Fyn 1851, fast ansat 1857: 1862 *Sygehuset*, Albanigade 23. 1865-67 *Frue Kirke (restaurering)*, s.m. og efterfulgt af C. Lendorf.

Petersen, Rasmus; far til Vilh. Petersen. Tømrer, arkitekt og brandmajor i Odense: 1862 *Sygehuset*, Albanigade 23; bygmester for C.A. Møller.

Lendorf, Carl William Frederik, 1839-1918. Tømrersvend, akademielelev 1855-63, arbejdede bl. a. under F. Meldahl; selvstændig virksomhed som arkitekt i Odense 1864-1883, derefter i København: 1865-67 *Frue kirke (restaurering)*, s.m. C.A. Møller. 1870 *Frimurerlogen*, Albanigade 16. 1872 *Den danske Bank*, Flakhaven 1. 1872-73 *Sukkerkogeriet Odense*, Vesterbro 118-120. 1873 et c. *Albani Bryggerierne*, Tværgade 19. 1873-1874 *Arbejderboliger ved Fyens Glasværk*, Lille Glasvej 12-18. 1874-75 *Sankt Knuds kirke (restaurering)*, s.m. J. D. Herholdt. 1874-75 *Sparekassen Bikuben Fyn*, Fisketorget 2-10. 1874-78 ff. *Rytterkasernen*, Pjentedamsgade 21. 1878-80 *Sct. Hans kirke (restaurering)*, s.m. L.A. Winstrup. 1879 *Jernbanegades Skole*, Jernbanegade 20, s.m. J.D. Herholdt. 1880-83 *Rådhuset*, Flakhaven. **Petersen, Jens Vilhelm**, Odense 1851-1931; søn af R. Petersen, far til K. Lehn Petersen. Tømrersvend, dimetteret fra Teknisk Skole i Odense og arkitekt Lendorf, arkitekt (afg. 1875), kgl. bygningsinspektør 1889-1929: 1882 *Missionshuset Bethania*, Ryttergade 3A. 1883 Forhuse i ejendommen Frederiksgade 23. 1884 Forhus i ejendommen Gravene 6-Dansestræde 12. 1884 *Odense Tugthus (tilbygning)*, Klosterbakken 13. 1886 *Ane Margrethe Petersens Stiftelse*, Smedestræde 3. 1887-89 Ejendommen Vestergade 23. 1892. *Epidemisygehuset*, Bjergegade 15. 1892-93 *Odense Kathedralskole*, Jernbanegade 34. 1894 Villa ved Sygehuset, Albanigade 23. 1898-99 *Toldbygningen*, Østre Stationsvej 43. 1905 H.C. Andersens Hus (restaurering),

Hans Jensen Stræde 37. 1911 *Sydønske Banegård (udvidelse)*. Vestre Stationsvej 5. 1916 *Rytmeposten*, tidl. Banepostkontor, Østre Stationsvej 27A.

Jensen, Niels P., far til Thorvald Nygaard. Arkitekt i Odense: 1886-87 *Valgmenighedskirken*, Dronningensgade 1. 1888 *Sct. Jacobs Kirke*, Den apostolske Kirke, Thorsgade 40; s.m. ingeniør Knud Borring. København. 1888 Ejendommen Dronningensgade 8A til sig selv. 1888 Forhuset Thorsgade 8. 1889 Villaen Allegade 32. 1889 Ejendommen Skjolden, Overgade 21. 1889 Ejendommen Vestergade 61. 1890 Ejendommen Ny Vestergade 7. 1891 Ejendommen Jernbanegade 8. 1891-92 Arbejdernes Aktiebageri, Vesterbro 57. 1892 Ejendommen Dronningensgade 2. 1893-94 Ejendommen Hans Tausens Gade 20. 1895 Ejendommen Vindegade 39-41. 1896 Ejendommen Vesterbro 96. 1896 Ejendommen Vindegade 110. 1897-98 Ejendommen Vindegade 42. 1898 Ejendommene Hans Tausens Gade 9, 11 og 13-15. 1898 Ejendommen Pantheonsgade 8. 1899 *Metodistkirken/Emmaus kirken*, Alexandragade 8. 1900 Ejendommen Hunderupvej 30. 1900-01 *Salvatorgården*, Nørregade 64-Østre Stationsvej 2-4. 1902 Ejendommen Vesterbro 46. 1903 Ejendommen Kongensgade 41. 1903 *Ejendommen Overgade 43*. 1914 Ejendommen Store Gråbrødre Stræde 11. 1918 Ejendommen Munkemøllestræde 7.

Jacobsen, Niels, 1865-Odense 1935. Murersvend, arkitekt (afg. 1890), arbejdede på Herholdts, Meldahls og Nyrops tegnestuer, hos V. Koch samt tilsynsførende for J. Vilh. Petersen. Drev selvstændig virksomhed i Odense fra 1894 og samtidig lærer ved Odense Tekniske Skole til 1908, derefter medlem af byrådet: 1895-96 Ejendommen Asylgade 11-13. 1895-96 Gråbrødre Hospitals præstebolig, Slotsgade 16. 1896 *Ejendom* for murermester R. Henriksen, Overgade 22. 1896 *Telefoncentral*, Jernbanegade 16. 1896 *Grand Hotel*, Jernbanegade 18. 1897 *Dronningens Asyl* (villa for sagfører Schultz), Kronprinsensgade 3. 1897 *Ejendom* for skræddermester N. Sørensen, Overgade 27. 1897 Ejendommen Østre Stationsvej 32-34.

1897-98 *Fyns Kunstmuseum (udvidelse)*, Jernbanegade 13. 1898 *Odense Tekniske Skole*, Hunderupvej 15. 1898 Missionshotellet Ansgar, Vindegade 45. 1899 *Fyens Glasværk (hytte 3 og boliger)*, Lille Glasvej 6-20. 1899 Ejendommene Nørregade 49 og 68. 1899 *Ejendom* for snedkermester A.E. Jørgensen og skomagermester N. Nielsen, Overgade 31. 1899 Ejendommen Vestergade 62. 1900 Marie Jørgensens Skole, Skt. Hans Plads 1. 1900 *Ansgar Kirke*, Sønder Boulevard 1. 1900 *Handelsbanken*, Vestergade 12-14 (kun fløj mod Klingenberg bevaret). 1901 Ejendommen Pantheonsgade 10. 1901 Ejendommene Vestergade 7 og 19. 1904 *Ejendom* for Fyenske Købstæders Brandforsikring, Klaregade 7. 1906 *Sankt Hans Præstegård (restauration)*, Nørregade 42. 1909 *Fyens Forsamlingshus*, Kongensgade 64-68. 1909 *Ejendom* for Højskoleforeningen for Odense og Omegn, Slotsvænget 1. 1909 Henriette Horlücks Skole, Slotsvænget 3. 1909 Villaen Slotsvænget 4. 1910-11 *Ejendommen* Jernbanegade 4-6. 1910-11 Ejendommen Vestergade 35. 1911-12 *Odense Vinkompagni*, Klostervej 5-13. 1912 Ejendommen Pantheonsgade 12. 1912 *Ejendom* for entreprenør H. Hansen, Pjentedamsgade 49. 1913 *Ejendom* for ingeniør G. Mengel, Filosofgangen 23. 1913 Ejendommen Slotsgade 3. 1913-14 *Odense Teater*, Jernbanegade 21. 1913-14 Ejendommen Slotsgade 17. 1913-14 Magasin, Vestergade 16-22. 1913-14 Ejendommen Ålykkegade 2. 1915 *Fyens Glasværk (hytte 4)*, Lille Glasvej 6-20. 1915 *Odense Bispegård*, Klaregade 17. 1917 *Odense Vinkompagni*, Klostervej 5-13. 1918 *Domhuset (ombygning)*, Albanigade 28. 1918 *Asylgade 3 (biograf)*. 1920 Ejendommen Ny Vestergade 1. 1921 *Odense Tekniske Skole (tilbygning)*, Hunderupvej 15. 1922 Kontorbygning ved Elværk, Klosterbakken 12. 1927 Ejendommen Mageløs 7 og 9. 1929 *H.C. Andersens Hus (tilf.)*, Hans Jensens Stræde 39-41 1930.

1901-50

Schneider, A. Arkitekt i Opole i Schlesien: 1907-08 *Sankt Albani Kirke*, Albani Torv 7.

Jacobsen, Holger Alfred, Odense 1876-1960. Tomrersvend, arkitekt (afg. 1905); medarbejder hos Hans J. Holm. Københavns Kommunes kirkegårdsarkitekt fra 1910: 1929 Ejendommen Klaregade 27. 1929 Ejendommen Filosofgangen 1-Klaregade 29. 1930-32 *Den danske Bank (ombygning)*. Flakhaven 1. 1932 *Ejendommen Filosofgangen 3*. 1932 Ejendommen Vestergade 13. 1941 *Sankt Anne*. Filosofgangen 7-9. 1947-51 *Sygekassen Odense*. Sankt Anne Plads 2.

Clemmensen, Mogens Becker, 1885-1943. Billedhugger, maler, arkitekt, kgl. bygningsinspektør 1938: 1939 *Montergården (restaurering)*. Overgade 50.

1951-94

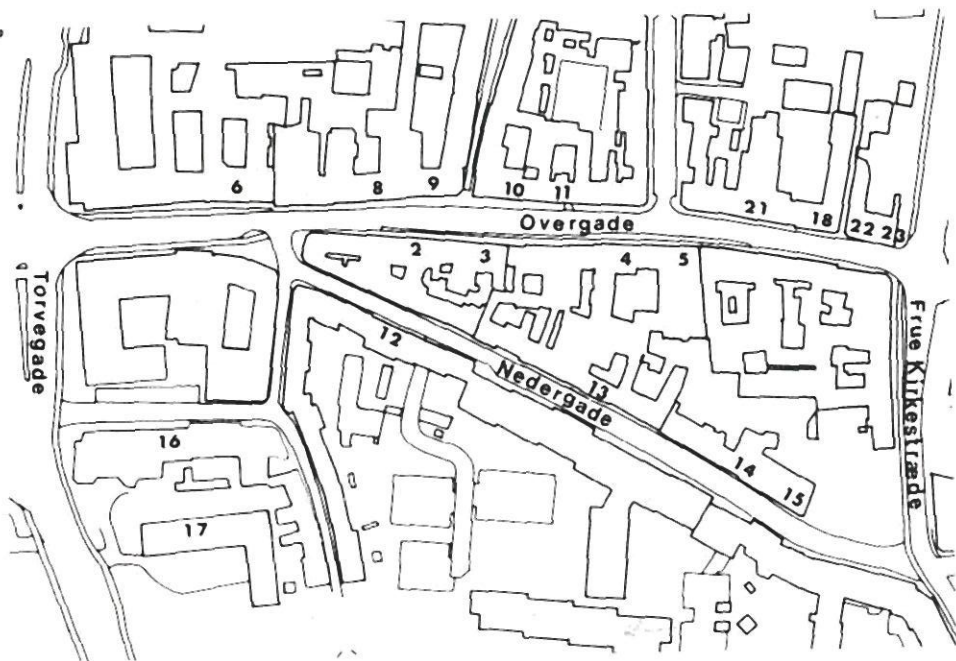
Borch, Christen, 1883-1972; søn af Martin Borch. Murersvend, arkitekt (afg. 1909). arbejdede i begyndelsen sammen med faderen: 1951-52 *Politigården*. Hans Mulesgade 1-3.

Engqvist, Hans Henrik, 1912-. Arkitekt (afg. 1938), lærer ved akademiet, forfatter: 1960-62 *Overgade 60 og 66 (restaurering) samt 1965 Overgade 64 (do)*, s.m. Karsten Rønnow.

Rønnow, Karsten, 1932-. Arkitekt, kgl. bygningsinspektør, jvf. Engqvist

Lehn Petersen, Ebbe, Odense; søn af Knud og bror til Erik L. Petersen: 1970-75 *Restaurering af H.C. Andersen-kvarteret*. 1974 *H.C. Andersens Hus (tilbygning)*. Hans Jensens Stræde 39-41, s.m. Erik Lehn Petersen.

Henneberg, Jes og Fugl, Jan, Odense: 1986-87 *Ejendom*, Mageløs 7 for Kurt Thorsens Totalentreprise. *Provstegården*, Nedergade.

BYFORENINGEN FOR ODENSE . BYFORYNELSESELSKABET ODENSE
 BYPLANFORVALTNINGEN . ODENSE BYS MUSEER
 PARK- OG VEJFORVALTNINGEN . OVERGADEFORENINGEN
 SKOV- OG NATURSTYRELSEN